

5
C2

1939 (1-16)
~~(1-16)~~

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C2

ASIA: _____

Tukholmassa olevan lähetystön raportti n:o 1.

Ministeri Paasikivi

15/2 1939.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Tukholmassa, helmikuun 15 päivänä 1939.

N:o 438.

ASIAKIRJAINMINISTERIÖ

2/20 Pald. 1939

16/2-39

?

171

5

CR

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohessa lähettää raporttinsa N:o 1 " Ahvenanmaan asia ja Ruotsin yleinen mielipide".

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutus.

J. M. Laurin

Herra Ulkoasiainministeri Eljas Erkkö,

Helsinki.

T U K H O L M A

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Tukholma ssa 15 p:nä helmi- kuuta 19 39.

Asia: Ahvenanmaan asia ja Ruotsin yleinen mielipide.

2/20 Val. 1939
16/2 - 39 '9
5 CL

Kuten lehdistä on havaittu, on Ruotsissa viime viikkojen kuluessa tehty ja tehdään edelleen yrityksiä nostaa yleistä mielipidettä sitä Ahvenanmaan ratkaisua vastaan, josta Suomen ja Ruotsin hallitukset ovat sopineet ja jonka johdosta ne ovat kääntyneet Ahvenanmaan sopimuksen v:ltä 1921 allekirjoittajavaltioiden puoleen.

Yhtenä päitekijänä tässä liikkeessä ovat ahvenanmaalaiset Sundblomin kannattajat, jotka koettavat hälyttää Ruotsin yleisen mielipiteen liikkeelle toivossa saada aikaan vastustusta Ruotsin valtiopäivillä, kun asia lopullisesti tulee siellä käsiteltäväksi, sekä ehkäpä toivossa, että voisivat vaikuttaa myös joihinkin ulkovaltoihin, joiden puoleen on käännytty.

Ahvenanmaan asian ratkaisua vastustava kanta on saanut kannatusta eräissä Ruotsin sanomalehdissä. Huomattavin niistä on suuri Dagens Nyheter (kansanpuolue), joka koko ajan on vastustanut suunniteltua ratkaisua, sekä sen ohella Aftonbladet (kansanpuolue) ynnä maaseutulehdistä Eskilstuna-Kuriren (kansanpuolue) ja Östgöta Korrespondenten (oikeisto). Lisäksi on

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ainakin eräässä osassa vähämerkityksellisiä fascistipiirejä alettu kiihaasti taistella ehdotettua Ahvenanmaan sopimusta vastaan. Niinpä on pienen "Sverige fritt" ("Organ för nationalradikal opposition") lehden viime numerossa asiasta jyrkkä kirjoitus. Sitävastoin eivät erilaiset muut fascismiväriset julkaisut, joita viime päivinä olen lukenut, ole sisältäneet Ahvenanmaan asiasta kirjoituksia. Niiden huomio on kohdistunut juutalais-kysymykseen.

Kuten näkyy, on Ahvenanmaan asiaa vastustava rintama jotenkin kirjava. Ahvenanmaan kysymyksen ratkaisun vastustaminen johtuu siten erilaisista vaikutteista. Sanomalehtiavustaja Hjelt on selvittänyt Aftonbladetin asennetta. Hän on huomauttanut täällä vallitsevasta käsityksestä, että "Aftonbladetilla" on suhteita Saksaan päin. Saksalaisen Nazionalzeitungin äskeinen kirjoitus Suomen ulkopoliitikasta voi viitata Saksassa olevan piirejä, joille epäluulon ja epäluottamuksen herättäminen Suomessa nykyistä pohjoismaista politiikkaa ja yhteistoimintaa vastaan saattaa näyttää otolliselta. Onko näillä virtauksilla jotakin yhteyttä Ruotsin saksalaisystävällisiin piireihin, on vaikea sanoa.

Suurempi merkitys Ruotsissa on Dagens Nyheterillä ja sen hengenheimolaisilla. Mainittu lehti on, kuten sanottu, koko ajan ollut hallituksen politiikkaa Ahvenanmaan asiassa vastustavalla kannalla. Vuoden alussa kirjoitti lehti tosin, että, joskaan se ei hyväksy hallituksen menettelyä, ovat Ahvenanmaan neuvottelut menneet niin pitkälle, että nyttemmin ei ole mahdollisuutta peräytyä. Tämä kirjoitus syntyi, saamieni

tietojen mukaan, sittenkun eräs ulkodepartementin korkea virkamies oli "tuntikausia" keskustellut Dagens Nyheterin päätoimittajan kanssa. Nytemmin on lehti kuitenkin jälleen alkanut kaikin tavoin kannattaa ahvenanmaalaisten kiihoitusta ja arvostella hallituksen menettelyä, arvatenkin toivoen asiassa jotakin voitavan aikaansaada.

Täytyy kysyä, mikä on Dagens Nyheterin ja sen kannattajien ohjelma? Edellämäinitsemäni ulkodepartementin virkamies vastasi tähän kysymykseeni, ettei Dagens Nyheterillä ole mitään positiivista ohjelmaa, vaan ainoastaan negatiivinen.

Minun luullakseni mainittujen porvarillisten piirien negatiivinen kanta (jätän vähämerkitykselliset enemmän tai vähemmän fascistiset piirit sivulle) on niin sanoakseni heijastusta Ruotsin vanhasta "ehdottoman neutralisuuden" periaatteesta. Östgöta-Korrespondenten, perustellessaan äsken kielteistä kantaansa kirjoitti selvästi: "Tarvitsee vain tehdä se ajatuskokeilu, että Suomi ja sen mukana Ahvenamaa, onnetoman sodan jälkeen joutuisi jälleen Venäjän vallan alle". Ajatus pysyä erillään yhteistoiminnasta puolustuksen alalla Suomen kanssa, on nähtävästi vielä joissakin piireissä vallalla. Nytemmin se sopivasti menee yhteen ahvenanmaalaisten omalta kannaltaan ajamien kielteisten vaatimusten ja niihin liittyvän ruotsalaisuuden kannattamisen kanssa.

Missä määrässä ajatus mahdollisuudesta, että kysymys Ahvenanmaan liittämisestä Ruotsiin jollakin tavalla voitaisiin saada tulevaisuudessa jälleen esille, ^{on} ~~on~~ tässä agi-

tatiossa vaikuttamassa, on vaikea sanoa. Pormestari Lindhagen, jota kuitenkin ei enää oteta vakav^aita kannalta, on alkanut ajaa vaatimusta "Ahvenanmaan palauttamisesta Ruotsille", ja eilisessä Auditoriossa pidetyssä mielenosotuskokouksessa esitettiin sama ajatus myös kokouksen päätöslauselmassa. Mainittu kokous oli kuitenkin osanottajiinsa nähden hyvin vähän edustava.

Ei näytä kuitenkaan olevan odotettavissa, että Ahvenanmaan uusien sopimusten vastustajilla tulisi olemaan sellaista menestystä, jotta sillä olisi asian lopulliseen päätökseen täällä Ruotsissa ratkaisevaa merkitystä. Vastuunalaisilla tahoilla, s.o. paitsi hallituksessa myös valtiopäivien enemmistössä, on kanta varma - niin vakuutetaan sekä siviili- että sotilastaholta. "Olisi valtakunnan skandaali (riksskandal), jos mikään taka-askel tulisi kysymykseen", lausui minulle äsken eräs johtava kenraali. Mutta sanomalehtikirjoittelut, ahvenanmaalaisten haastattelut ja kansalaiskokoukset ovat ikäviä - se myönnetään. Ja paha on, että tähän yleistä mielipidettä häiritsevään agitatioimintaan tulee olemaan tilaisuutta useamman kuukauden aikana, ennenkuin Ahvenanmaan asia on loppuun saatettu.

M i n i s t e r i :

J. M. Laakinen

*pyyminen
ministeriön*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 2

ASIA: _____

Tukholmassa olevan lähetystön raportti n:o 2.

Ministeri Paasikivi

_____ 25/2 1939.

SUOMEN LÄHETYSTÖ Tukholmassa, helmikuun 25 päivänä 1939.

N:o 581.

3 / 20 Val. S - 39.
28/2-39 !
5 C2

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohessa lähettää raporttinsa n:o 2 "Suunnitelmia laajemman yhteistöiminnan aikaansaamiseksi valtion ja talouselämän välillä Ruotsissa."

Pyydän lisätä, että tulen tästä asiasta pitämään esitelmän Keskuskauppakamarin kokouksessa Tampereella ensi maaliskuun 1 päivänä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutus.

J. M. Laakso

Ulkoasiainministeri Eljas Erkkö,

Helsinki.

TUKHOLMA Ssa OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Tukholma ssa 25 p:nä helmi-kuuta 19 39.

Asia: Suunnitelmia laajemman yhteistoiminnan aikaansaamiseksi valtion ja talouselämän välillä Ruotsissa.

3/20 Pal. 8-39.
28/2-39
5 C2

Viime aikoina on hallituksen piirissä esiintynyt ajatus saada aikaan neuvotteluja talouselämän johtopiirien kanssa tarkoituksessa harkita, olisiko jotakin tehtävissä entistä laajemman yhteistoiminnan aikaansaamiseksi valtion ja talouselämän kesken, jotta sen kautta elinkeinoelämän tehokkuutta voitaisiin lisätä. Olen viime aikoina näistä suunnitelmista kuulut pankki- ja teollisuusystäviltäni.

Kysymyksen otti julkisuudessa esille finanssiministeri Wigforas ja silloinen kauppaministeri Sköld. Wigforas esitti kahdessa esitelmässä, joista ensimmäinen pidettiin Pörssiseurassa (Börsällskapet) Göteborgissa viime marraskuun alussa ja toinen Tukholman kauppiaiden klubissa (Köpmansklubb) viime joulukuun alussa, omia ja epäilemättä ainakin hallituksen sosialidemokraattisten jäsenten mielipiteitä valtion suhteesta taloudelliseen elämään. Samalla hän teki ehdotuksen, että ryhtyttäisiin neuvotteluihin valtion ja elinkeinoelämän edustajien kesken tarkoituksessa koettaa löytää yhteinen ratkaisu käytännöllisissä, molempia puolia koskevissa asioissa. Kummassakin

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tilaisuudessa samoinkuin erään johtavan teollisuusmiehen, Liljeholms Stearinfabriks A.B:n toimitusjohtajan, tohtori Nordensonin Malmössä aikaisemmin pitämän esitelmän johdosta syntyi keskustelu, jossa talouselämän edustajat lausivat asiasta mielensä. - Lisäksi piti niinkään viime marraskuussa silloinen kauppaministeri, nyttemmin puolustusministeri Sköld esitelmän aineesta "Valtio ja elinkeinoelämä", jossa hän esitti, mitkä ovat Ruotsin nykyisen sosialidemokratian ajatukset talouselämään nähden ja viittasi hänkin yhteistoiminnan tarpeellisuuteen valtion elimien ja elinkeinoelämän edustajien kesken.

Eräs tässä vaikuttavia syitä lienee ollut käsitys, mikä nyttemmin näkyy vallitsevan hallituksen keskuudessa, ja mitä elinkeinoelämän edustajain taholta on jo aikaisemmin terostettu, nimittäin, että verotus Ruotsissa nyttemmin on saavuttanut rajan, minkä yli sitä ei voine lisätä. Kun valtion menoja sosialisin tarkoituksiin hallituksen mielestä edelleen olisi lisättävä ja kun sen ohella maanpuolustuksen aiheuttamia menoja nykyisissä oloissa ei voi vähentää, vaan niitakin luultavasti on lisättävä, on verotuksen perustusta - "skatteunderlag" - vahvistettava, s.o. elinkeinoelämää koetettava tehostaa ja laajentaa. Kysymys on niinmuodoin, mitä voitaisiin valtion ja elinkeinoelämän yhteistoiminnan kautta tehdä tuotannon lisäämiseksi, jotta vältettäisiin ne vaarat, joita monet yksityiset elinkeinonharjoittajat katsovat uhkaavan erityi-

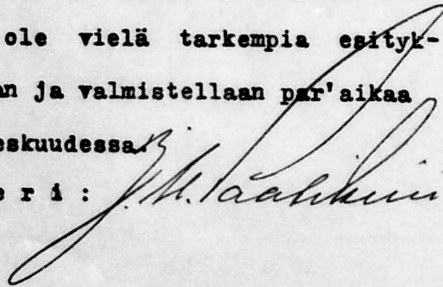
sesti verotuspolitiikan taholta.

Herra Wigforss viittasi esitelmässään vielä erääseen yleiseen ja varsin tärkeään seikkaan. Hän lausui, että "talouselämän tehoisuus, efektiiviteetti, ainakin mikäli se kuvastuu kaikkien tuotantovoimien täydellisessä käyttämisessä, näkyy olevan helpommin toteutettavissa diktatoorisesti hallituissa valtioissa kuin demokratioissa, mikä seikka on omiaan antamaan aihetta ajatteluun ja itsetutkisteluun". Mutta se ei - sanoo Wigforss - mitenkään todista, että meidän olisi pakko valita efektiivisyyden ja demokratian välillä. Se osottaa meille vain selvemmin, että meidän on löydettävä sellaiset muodot taloudelliselle kehityksellemme, jotka tekevät mahdolliseksi demokraattisessa järjestyksessä ja säilyttämällä kansalaisvapaudet saada kaikki tuotantovoimat tehokkaasti käytetyiksi.

Elinkeinoelämän edustajain tajolta ei ole asetettu hallituksen ehdottamaa yhteistyötä vastustamaan. Keskustelussa, joka syntyi valtioneuvos Wigforssin jälkimäisen esitelmän jälkeen Tukholman Kauppiasklubissa, kaikki puhujat - Ruotsin Työnantajyhdistyksen toimitusjohtaja Söderlund, yllämainittu Nordenson y.m. - lausuvat mielensä siihen suuntaan.

Miten tämä yhteistoiminta tulisi yksityiskohtaisesti muodostumaan, siitä ei ole vielä tarkempia esityksiä nähtävänä. Asiata harkitaan ja valmistellaan par'aikaa taloudellisten järjestöjen keskuudessa.

M i n i s t e r i :

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 2

ASIA:

Tukholmassa olevan lähetystön raportti n:o 3.

Ministeri Paasikivi

4/4 1939.

Min. Pal.

SUOMEN LÄHETYSTÖ.

Tukholmassa, huhtikuun 4 päivänä 1939.

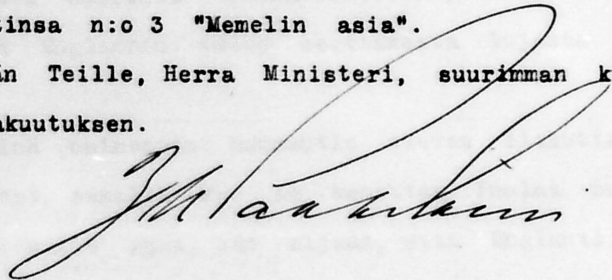
N:o 1152.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No	8/21 Pal	D. 11 39.
11/4-39	No	L. 11
RYHMÄ	OSASTO	PAIKKA
	5	C2

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohessa lähettää raporttinsa n:o 3 "Memelin asia".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

Ulkoasiainministeri E. Erkko,

Helsinki.

T U K H O L M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Tukholma ssa 4 p:nä huhti- kuuta 19 39.

Asia: Memelin asia.

8 21 Val 2 39.
11/4-39
5 CR

Keskustellessani tänään ulkoministeri Sandlerin kanssa m.m. nykyisestä poliittisesta asemasta ja Chamberlainin puuhaamasta suuresta "rauhanliitosta", lausui Sandler mielihyvänsä Englannin täten osottamasta lujasta politiikasta.

Kun minä ohimennen huomautin olevan ilahuttavaa, että Englanti nyt, samalla kun se kehottaa Puolaa puolustautumaan, lupaa sille apua, sen sijaan, että Englanti, mikäli kerrotaan, Memelin asiassa oli kehoittanut olemaan suostumatta Saksan vaatimuksiin, kieltäytyen kuitenkin auttamasta Liettuaa, sanoi Sandler saaneensa Englannin kannasta siinä asiassa toisenlaisia tietoja. Englanti ei niiden mukaan ollut kehottanut Liettuaa vastustamaan Saksan vaatimuksia. Tämän johdosta kerron, että poistuessani Sandlerin luota, tapasin etuhuoneessa Liettuan lähettilään Gylysen, jonka kanssa, kun olimme kahden kesken, syntyi pitempi keskustelu juuri Memelin asiasta. Hra Gylys kertoi m.m. Liettuan hallituksen Memelin kriisin aikana olleen statuuttivaltioiden kanssa kosketuksessa. Englanti

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

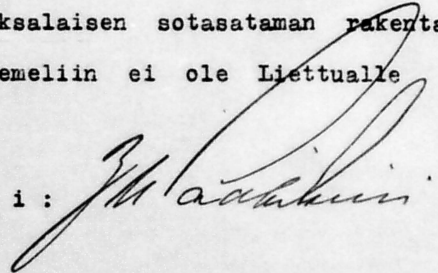
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

oli ilmoittanut, että statuutin mukaan Liettualla ei ole oikeutta luovuttaa Memeliä Saksalle, mutta antanut kysytässä tietää, että Englanti ei voi Liettuaa auttaa. Kun tämän johdosta tiedustelin hra Gylyseltä, miten he Englannin tällaisen merkillisen esiintymisen tulkitsevat, vastasi Gylys, että Englanti nähtävästi tahtoi kaiken varalta pidättää itselleen mahdollisuuden tulevaisuudessa, jos olojen muututtua siihen olisi aihetta, oikein asiakirjoilla näyttää vastustaneensa Memelin luovuttamista Saksalle. Ministeri Vuorimaan esitys raportissa n:o 22 on siis Gylysen kertomuksen mukaan oikea.

Toinen allekirjoittajavaltio, Ranska, oli sitä vastoin avoimesti ilmoittanut, että, koska se ei voi asiassa mitään tehdä, se kehoitti Liettuaa toimimaan parhaan harkintansa mukaan.

Memelin menetyksestä hra Gylys puhui alakuloisesti. Tietysti Saksan sitoumus kunnioittaa Liettuan alueen koskemattomuutta on hyvä asia. Mutta Memelin kadottamisen kautta Liettua menetti huomattavia tuloja ja kun Liettuan vienti nyt yhä enemmän suuntautuu Saksaan, tulee Liettuassa olemaan käytettävissä pääasiallisesti Saksan valuetta, jota ei voi käyttää ostoihin muualla kuin Saksassa. Sitä paitsi suuren saksalaisen sotasataman rakentaminen, joka jo on alkanut, Memeliin ei ole Liettualle mieluinen.

Ministeri:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 2

ASIA: _____

Tukholmassa olevan tahetyöselvitysraportti n:o 4.

Ministeri Saasikin

25 1939.

Min/Pol.

SUOMEN LÄHETYSTÖ.

Tukholmassa, toukokuun 2 päivänä 1939.

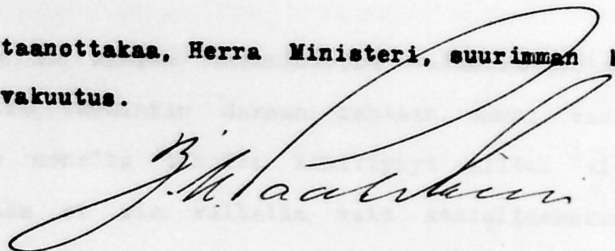
N:o 1495.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
10/21 Pal D. 1939.		
4/5-39	..	LIT.
MINNA	OSASTO	ASIA
5	C2	

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohessa lähettää raporttinsa n:o 4 "Suurpoliittiset tapaukset ja Ruotsi".

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutus.

Ulkoasiainministeri E. Erkkö,

Helsinki.

T U K H O L M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

Tukholma ssa 2 p:nä touko-kuuta 19 39.

Asia: Suurpoliittiset tapaukset
ja Ruotsi.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

10/21 Pal D. 1939.

4/5-39

LIISI.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

5 C2

Tšekko-Slovakian kohtalo ja muut viimeaikaiset Keski- ja Etelä-Europan tapaukset ovat Ruotsissakin vetäneet puoleensa miltei kaiken huomion. Lehdissä on silloin tällöin ilmennyt alakuloinen sävy pienten kansojen kohtalosta puhuttaessa.

Ruotsissa on kansan enemmistössä vallalla totalitäärisiä valtakuntia, varsinkin Saksaa kohtaan, suuri vastenmielisyys, joka on monella taholla kehittynyt miltei vihaksi. Tämä mieliala ei ole vallalla vain sosialidemokraattisissa ja vasemmistoliberalisissa piireissä, vaan sitä tapaa selvissä oikeistolaisissakin, aina korkeita upseeripiirejä myöten. Yhtenä syynä tähän kantaan on nähdäkseni totalitäärisissä maissa esiintyvä vapauden sorte, mikä on vieras ruotsalaisille, sekä kansallissosialismin menettelytapojen muikin outous ruotsalaiselle menttaliteetille. M.m. Saksan juutalaisten sorte tuomitaan sellaisissakin piireissä, jotka ovat taipuvaisia antisemitismiin. Tšekko-Slovakian kohtalon johdosta on saksalais-vastainen mieliala huomatta-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

vasti vahvistunut.

Tämä mieliala esiintyy kuitenkin pääasiallisesti yksityisissä keskusteluissa. Viime syksynä lehdet kirjoittivat hyvin jyrkästi, vieläpä räikeästi Saksaa ja Italiaa vastaan, mutta nyttemmin - arvatenkin hallituksen vaikutuksesta - kirjoitusten sävy on jotenkin siivo ja hiljainen. Poikkeuksen tekevät jotkut harvat lehdet, kuten Göteborgs-Handelstidning sekä osittain Social-Demokraten, jonka viimeksimainitunkin ääni kuitenkin on mielestäni muuttunut ylipäänsä suhteellisen hiljaiseksi.

Määräavista paikoista näin sivulla olevassa maassa on tapausten kulun arvioiminen tietenkin vaikea. Tšekko-Slovakian kriisin aikana odotettiin eri tahoilla länsivaltojen, Englannin ja Ranskan sekaantumista. "Englanti ei voi olla sekaantumatta, ellei se tahdo kadottaa kaikkea merkitystään", sanottiin eräessä seurassa, jossa oli läsnä huomattuja liberaaleja ja oikeistolaisia. Kun Englanti nyt on varsinkin Puolan asiassa asettunut jyrkemmälle kannalle, näyttää se herättäneen tyytyväisyyttä. Koska länsivaltojen mahdollisuudet saada tuloksia aikaan - tšekäläisen mielipiteen mukaan - edellyttää yhteistoimintaa, ellei aivan liittoa, Bolševikki-Venäjän kanssa, antaa se aihetta ainakin n.s. porvarillisissa piireissä suureen huoleen. Sillä Bolševikki-Venäjän pääsemisen laajaan sotilaalliseen y.m. yhteistoimintaan muiden maiden kanssa pelätään voivan johtaa arvaamattomiin seurauksiin.

Toiselta puolen on piirejä, jotka katsovat, ettei Saksan ylivalta Keski- ja Itä-Europassa ole estettävissä. Itävalta ja Tšekko-Slovakia ovat kadonneet ja Memelin sotasatama on liitetty Saksaan. Unkaria, vieläpä Liettuaakin pidetään miltei Saksan vasallivaltiona ja Rumaniaan nähden luullaan kehityksen menevän samaan suuntaan. Tosin rumania-laiset väittävät jyrkästi hylänneensä Saksan ensimmäiset pitkälle menevät vaatimukset - Rumanian täkäläinen lähettiläs puhui minulle juuri kriisin aikana ylpeitä sanoja - mutta lukiessa Rumanian hyväksymiä taloudellisia ehtoja voi Journal de Genève'n kanssa kysyä, mitä enempiä nuo hylätyt vaatimukset voivat sisältää. Edelleen ei Puolan sotilaallista voimaa - huolimatta varsinaisten puolalaisten innostuksesta - arvioida varsin suureksi. Maan taloudellinen kehitys on takapajulla. Niinpä eräässä lehdessä (Social-Demokraten) mainittiin Puolassa v. 1936 olleen vain 25.000 autoa (lieneekö erehdys?), s.c. yksi 1330 asukasta kohti, kun Ruotsissa oli yksi 37 asukasta kohti. Puolassa on myös paljon kansallisia vähemmistöjä. - Niinikään Rumanian sotilaallista voimaa eivät monet - samoista syistä kuin Puolan - pidä suurena. Venäjän apu siten on välttämätön. Onko Venäjän sotilaallinen voima itse asiassa riittävän tehokas, sitä kuulee kysyttävän.

Ruotsin oman aseman näkyvät ruotsalaiset pitävän jotenkin turvallisena katsoen maantieteellisiin suhteisiin ja maan suureen laajuuteen sekä Ruotsin kansan historialliseen menneisyyteen. Puolueettomuuspolitiikkaan nähden vallitsee

yksimielisyyt - ne äänet, jotka (esim. Vougt, Arbetet Malmös-
sä) ovat esiintuneet ajatuksia liittymisestä demokraattiseen
antifasismi-rintamaan, ovat yksinäisiä. Samoin vallitsee peri-
aatteellinen yksimielisyyt maanpuolustuksen lujittamisen vält-
tämättömydestä. Hallitus on, kuten lehdistä on luettu, val-
tiopäiville antanut esityksiä varsinkin puolustuksen mate-
riaalisen puolen vahvistamisesta. Samoin on ryhdytty erilai-
siin toimenpiteisiin taloudellisen puolustusvalmiuden tehosta-
miseksi. Niinikään on hallitus esittänyt palvelusajan piten-
tämistä kuukaudella, joka käytettäisiin kertausharjoituksiin.
Oikeisten mielestä nämät toimenpiteet eivät ole riittäviä.
Paitsi hallituspuolueita, näkyy myös kansanpuolue olevan
tässä kohden hallituksen kannalla.

Ruotsin sanomalehdet pitävät Euroopan poliittista
asemaa Hitlerin äskeisen puheen jälkeen rauhallisempana,
varsinkin sen johdosta, että Hitler ilmoitti Saksan olevan
valmis neuvotteluihin Englannin ja Puolan kanssa. Näin si-
vulta on vaikea asiata arvostella. Luettuaan puheen in ex-
tenso voi mielestäni kuitenkin tulla toisenlaisiinkin aja-
tuksiin. Hitlerin puhe oli nähdäkseni jotenkin jyrkkä. Pait-
si Puolalle osotettuja vaatimuksia Danzigista ja korridoo-
rista sekä Rooseveltia kohtaan suunnattua pilkallista ja
halveksivaa äänensävyä esiintyi puheessa jotenkin selvänä
vaatimus Suur-Saksan ehdottomasta ylivallasta Euroopan man-
nermaalla. Kun Englanti ei tahdo tätä hyväksyä, vaan pi-
tää kiinni entisestä tasapainopolitiikasta, ei näy olevan
muuta mahdollisuutta kuin jommankumman puolen perääntyminen

- ja Hitlerille on perääntyminen vaikeata - tai sota. Että tähän sotaan Bolševikki-Venäjän osanotto ententen puolella näyttää olevan välttämätön - kuten täälläkin oletetaan - on omiaan synkentämään ja monimutkaistuttamaan asemaa. Voi-ko viimeksimainittu perspektiivi sekä hirvittävän suursodan pelko johtaa rauhalliseen sovitteluun, sen osottaa tulevaisuus.

Ministeri:

J. M. Paaluni

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA: _____

Tulholuassa olevan lähetysten rap.-n:o 5.

Ministeri Paasikivi.

4/6 1939.

Min./Pot.

SUOMEN LÄHETYSTÖ.

Tukholmassa, kesäkuun 4 päivänä 1939.

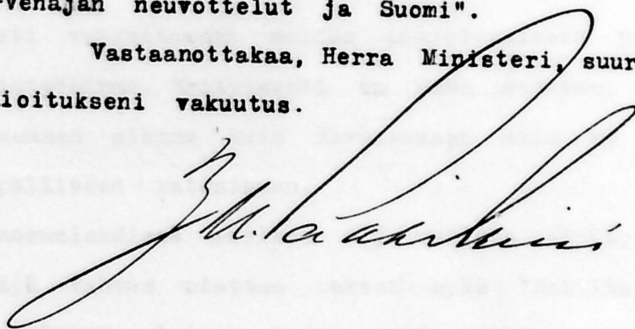
N:o 1903.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 11/21 fac D. 1939		
7/6-39	No	Liitt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C2	

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohessa lähettää raporttinsa n:o 5 "Englannin-Ranskan - Neuvosto-Venäjän neuvottelut ja Suomi".

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutus.

Ulkoasiainministeri E. E r k k o,

Helsinki.

T U K H O L M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö

Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Tukholma ssa 4 p:nä kesä- kuuta 1939.

Asia: Englannin - Ranskan - Neuvosto-
Venäjän neuvottelut ja Suomi.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 11/21		
Lae. D. 1939		
7/6 '39	No	Liitt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C2	

Se seikka, että Suomi on joutunut vedetyksi parhaillaan käynnissä oleviin Englannin, Ranskan ja Neuvosto-Venäjän välisiin sotilasliittoneuvotteluihin on tietenkin maamme puolueettomuuspolitiikan kannalta ikävä, eikä ole omiaan edullisesti vaikuttamaan meidän pohjoismaiseen poliittiseen yhteistyöhömmä. Erityisesti on paha sattuma, että tämä tapahtuu samaan aikaan kuin Ahvenanmaan asia on menemäisillään lopulliseen ratkaisuun.

Kun sanomalehdissä ensiksi oli uutisia siitä, että Neuvosto-Venäjä tahtoo ulottaa takeet myös "Baltilaisiin valtioihin", oli täällä yleinen luulo, että sillä tarkoitettiin kolmea "reunavaltiota", Viroa, Latviata ja Liettuaa. Nytkin on m.m. Timesin uutisista, jotka ovat olleet julkaistut tšekäläisissä lehdissä, käynyt ilmi, että kysymys on Viroota, Latviasta ja Suomesta. Ministeri Gripenbergin raporteista näkyy, että Venäjä on sotkenut Suomen neuvotteluihinsa jo viikkoja sitten ja näinä päivinä on tšekäläisissä lehdissä mainittu sen tapahtuneen Venäjän 28 p:nä viime huhtikuuta Englannin hallitukselle antamassa ehdotuk-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

nessa.

Että Neuvosto-Venäjä vaatii päästä takasamaan m.m. Suomen itsenäisyyden Saksan hyökkäystä vastaan, on todella arveluttava asia. Ruotsissa on tietenkin mahdotonta käsittää, että siinä olisi takana vakava, myös Suomen menestymiseen soveltuva tarkoitus. Vielä arveluttavammalta näyttää asia, kun tämänpäiväisissä iltalehdissä julaitussa Lontoosta lähetetyssä Havas'in sähkösanomassa lausutaan Neuvosto-Venäjän tulkitsevan ehdotuksensa siten, että m.m. "saksalainen painostus, kysymyksen ollessa balttilaisten valtioiden sisäpolitiikasta, olisi katsottava Sovjetti-Venäjää vastaan kohdistetuksi välilliseksi uhaksi", joka siis oikeuttaisi Neuvosto-Venäjän ja sen liittolaiset ryhtymään balttilaisia valtioita - siis Suomeakin - vastaan toimenpiteisiin.

Täällä kyllä ymmärretään, että Suomen vetäminen tähän suureen vyyhteen on tapahtunut kokonaan ilman meidän syyttämme ja vastoin meidän tahtomme. Mutta se ajatus on lähellä, että Suomi maantieteellisten suhteittensa vuoksi on toisessa ja huomattavasti vaaranalaisemmassa asemassa kuin Ruotsi ja Norja ja että Suomen on vaikea pysyä syrjässä suurvaltojen riidoista. Tämä on omiaan antamaan vettä niiden ruotsalaisten myllyyn, jotka koko ajan ovat vastustaneet viime vuosien läheisempää poliittista yhteistoimintaa Suomen kanssa.

Olisi mielestäni tärkeätä, että hallituksemme Lontoossa tekemät ponnistukset johtaisivat sellaiseen tulokseen,

että Suomi tulisi selvästi ja julkisesti erotetuksi näistä suurvaltojen välisistä sopimuksista. - Kun Neuvosto-Venäjä näkyy saavuttaneen sellaisen aseman, josta Molotowin puhe on osotuksena, on kuitenkin kyseenalaista, eivätkö Englanti ja Ranska tässäkin, heille vähäpätöisessä, asiassa tule alistumaan Neuvosto-venäjän vaatimuksiin.

Ministeri:

J. M. Paalikuori

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA: _____

Tulholuassa olevan lähetyksen rap. n:o 6.

Ministeri Paavilainen.

19/6 1939

SUOMEN LÄHETYSTÖ.

Tukholmassa, kesäkuun 19 päivänä 1939.

N:o 2103.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
13/21 he - 19 39		
21/6 - 39	N:o	LIHL
R/MA	OSASTO	ASIA
5 C2		

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohessa lähettää raporttinsa n:o 6 "Ministeri Holstin käynti Moskovassa helmikuussa 1937 ja Ruotsi".

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutus.

J. Laakso

Herra Ulkoasiainministeri E. Erkko,

Helsinki.

T U K H O L M A

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

Tukholma ssa 19 p:nä kesä- kuuta 1939.

Asia: Ministeri Holstin käynti

Moskovassa helmikuussa 1937 ja

Ruotsi.

13/21 he. 39
21/6-39
5 C2

Reportissaan N:o 34 t.k. 5 p:ltä ministeri Holsti lausuu m.m.: "Ennen lähtöäni (Moskovaan) helmikuulla 1937 pyysin, että Ruotsi, Norja ja Tanska diplomaattista tietä tukisivat minua keskusteluissani Litvinowin kanssa, mutta sain kielteiset tai ainakin välttelevät vastaukset".

Tässä kohden on nähtävästi joku muistirehdys olemassa, mikäli koskee Ruotsia. Ottaen huomioon Suomen ja Ruotsin väliset suhteet ja varsinkin ulkoministeri Sandlerin suhtautumisen maahamme, lienee syytä mainita seuraavaa:

Osittain ministeri Holstin pyynnöstä, osittain omasta aloitteestani keskustelin useamman kerran Sandlerin kanssa ministeri Holstin matkasta Moskovaan. Viimeisen kerran puhuin siitä Sandlerille maanantaina 8/2'37 - ministeri Holsti lähti matkalle edellisenä lauantaina 6 p:nä. Kirjeessäni 9/2'37 kerroin siitä seuraavaa: "Ministeri Sandler toisti sen, mitä hän jo aikaisemmin on useamman kerran esiintuonut, nimittäin että tämä matka Ruotsissa herättää tyytyväisyyttä ja mielihyvää, ja että täällä toivotaan matkan antavan hyviä tuloksia ja johta-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriöille.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

van väärinkäsitysten hälvenemiseen Suomen ja Venäjän välillä.

Ministeri Sandler sanoi jo ennen lähtöään Genèveen puhuneensa Sovjetti-Venäjän täkäläisen lähettilään Madame Kollontayn kanssa tästä asiasta ja esittäneensä hänelle yllämainitun käsityksen ja toivomuksen. Hän edellytti, että Madame Kollontay on asiasta ilmoittanut Moskovaan. Edelleen kertoi ministeri Sandler Genèveessä puhuneensa asiasta samaan suuntaan Herra Litvinoville sekä vihdoin lähettäneensä sähkösanoman Ruotsin Moskovassa olevalle lähettiläälle Gyllenstjernalle."

Ministeri:

J. Sandler

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 2

ASIA: _____

Tukholmassa olevan lähetystön raportti n:o 7.

Ministeri Passikin

1077 1939.

SUOMEN LÄHETYSTÖ.

Tukholmassa, heinäkuun 10 päivänä 1939.

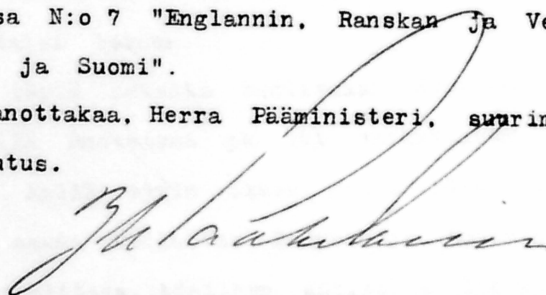
N:o 2224.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 15/21 Val D. 1939.		
12/7-39	No	Liitt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C2	

Herra Pääministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohessa lähettää raporttinsa N:o 7 "Englannin, Ranskan ja Venäjän liittoneuvottelut ja Suomi".

Vastaanottakaa, Herra Pääministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutus.

V.t.Ulkoasiainministeri,

Pääministeri A.K. C a j a n d e r ,

Helsinki.

TUKHOLMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 7.

Tukholma ssa 10 p:nä heinä- kuuta 19 39.

Asia: Englannin, Ranskan ja
Venäjän liittoneuvottelut ja
Suomi.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 15/21 Pal D. 1939.		
12/2-39	No	Liitt.
RYHMÄ	OSAOSTO	ASIA
5	C2	

Keskustelin äsken ulkoasiainministeri Sandlerin kanssa Englannin, Ranskan ja Venäjän sotilasliittoneuvotteluista ja Suomen vetämisestä siinä yhteydessä niiden valtioiden joukkoon, joille m.m. Venäjä antaisi takuun.

Sandler oli tästä asiasta huolissaan. Kysymykseeni, luuleeko hän sen täällä Ruotsissa pahasti vaikuttavan, vastasi Sandler, että asia on kyllä hyvin ikävä, mutta hänen mielestään ei sen pitäisi saada vaikuttaa Suomen ja Ruotsin suhteisiin, vaan olisi toimittava edelleen entisellä linjalla. Sandler tunsikin ne monet vakuutukset, jotka Lontoossa, Foreign Office:ssa oli, aina itse ulkoministeri Halifaxin taholta, annettu ministeri Gripenbergille, ja hän katsoi hyvin merkilliseksi, että Englanti niistä huolimatta oli suostunut keskustelemaan Venäjän kanssa Suomellekin annettavasta takuusta. Muuten Sandlerkin piti mahdollisena, että Venäjä ei halua liittoa ja että siitä senvuoksi ei tule mitään.

Mutta vaikka liittoneuvottelut eivät johtaisikaan mihinkään tulokseen, jo se seikka, että Suomi on vedetty tähän

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

asiaan on, kuten eräässä aikaisemmassa raportissa olen esittänyt, omiaan vahingoittamaan ja heikontamaan meidän ulkopoliittista asemaamme ja erityisesti meidän asemaamme pohjoisten valtioiden jäsenenä. On mahdollista, että tämä tosiasia tulee ehkäpä huomattavastikin neutralisoimaan viime vuosina saavuttamiamme tuloksia. Täällä ymmärretään se, mitä Lontoossa nähtävästi ei tahdota ymmärtää, nimittäin että Suomea uhkaa vain yksi vaara, nimittäin Venäjän taholta, ja että ainoa takuu, mitä Suomi voisi tarvita, olisi takuu Venäjää vastaan.

Sanomalehdet, jotka arvatenkin ulkoministeriön taholta annettujen ohjeiden johdosta, ovat olleet sangen vaihteliaita, ovat viime päivinä sisältäneet erilaisia kirjoituksia, jotka kuvastavat täällä liikkuvia ajatuksia. Oikeusministeri, valtioneuvos Westman piti eilen poliittisen puheen, ja Svenska Dagbladet, joka puolustuspoliittisissa asioissa on ollut lämmin Suomen ystävä, varustaa sekstuksen Westmanin puheesta rubriikilla: "Stormakterna offra Finland åt Ryssland?" Westman lausui puheessaan (Sv. Dagbladetin mukaan) m.m.: "Ruotsin kannalta on huomio kiinnitettävä siihen, että Ruotsin ja Suomen välille vedetty garantiaraja tekee epäilyksenalaiseksi, tokko yhtenäinen pohjoismainen puolueettomuus on mahdollinen". Hän jatkoi kuitenkin: "Kun Ruotsin mahdollisuudet pysyttäytyä eurooppalaisen sodan ulkopuolella suuresti lisääntyvät, jos muut pohjoismaat voivat säilyttää puolueettomuutensa, on Ruotsilla

kaikki syy jatkaa pohjoismaista neutraliteettipolitiikkaan-
sa."

Westman kosketteli myös Ahvenanmaan asiaa ja lau-
sui: "Vielä ei voida arvostella, miten nyt muodostunut
uusi kansainvälinen asema voi vaikuttaa Ahvenanmaan kysy-
myksen ratkaisuun. Joka tapauksessa on jällellä Ruotsin
intressi estää suurvalta asettamasta kanuunoja Ahvenan-
maalle ja sinne rakentamasta lentokoneiden tukikohtia".

Olisin odottanut, että Ruotsin lehdet olisivat
olleet tässä Suomelle ym pienvaltioille tyrkytettyjä ta-
kuita koskevassa asiassa vähemmän passiivisia. Tosin tä-
käläinen yleinen mielipide katsoo Ruotsin pääasiallisesti
maantieteellisen asemansa vuoksi olevan suhteellisen tur-
vatun, ja huomattavasti turvatumman kuin Suomen. Esillä
oleva kysymys koskee kuitenkin pienten valtioiden olemas-
saolon oikeuksia ja mahdollisuuksia yleensä. - Mutta vie-
lä vähemmän on, mielestäni, selitettävissä Suomen sanoma-
lehdistön miltei yleinen passiivisuus. Ei edes Times -
lehdessä 5.7.1939 ollut karkea ja suurvaltaitsekkyyttä ku-
vaava sekä vääriin edellytyksiin perustuva kirjoitus ai-
heuttanut, huomatakseni, muuta vastausta kuin Uudessa Suo-
messa olleen pääkirjoituksen. Sitä vastoin näkyvät Viron
ja Latvian lehdet osottaneen paljon suurempaa aktiivi-
suutta.

Minun mielestäni olisi luonnollista ja hyödyllis-
tä, että Suomen kaikkiin puolueisiin kuuluvat sanomalehdet
vakavasti, joskin maltillisesti, käsittelisivät tätä asiaa,

joka todella on meidän elinkysymyksiämme ja joka on omiaan syvästi vaikuttamaan meidän maamme tulevaisuuteen. Ei voi olla muuta kuin eduksi, että kansamme yleinen huolestuminen saatetaan voimakkaasti ilmi ja tulee tunnetuksi myös ulkopuolelta maamme rajoja.

Ministeri:

J. W. Paasikivi

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 2

ASIA: _____

Tukholmassa olevan kahetyön raportti n:o 58.

Ministeri Paasikivi

21/7 1939

SUOMEN LÄHETYSTÖ.

Tukholmassa, heinäkuun 31 p:nä 1939.

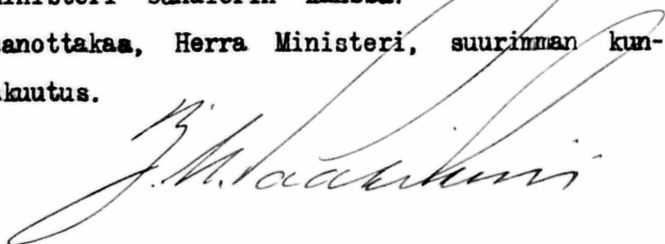
N:o 2491.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 16/22 Pal D. 1939.		
2/8-39	No	Liik.
RYHMÄ	OSASTO	FSIA
5	C2	

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohessa lähettää raporttinsa n:o 8 "Venäjän takuuvaatimus. Keskustelu ulkoasiainministeri Sandlerin kanssa."

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurinman kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri E. Erkkö,

Helsinki.

TUKHOLMA

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

Tukholma ssa 31 p:nä heinä kuuta 1939.

Asia: Venäjän takuuvaatimus.
Keskustelu ulkoasiainminis-
teri Sandlerin kanssa.

2/8-39		
KYHÄ	O. A. T. J.	SIA
5	C 2	

Käydessäni toissa päivänä ulkoministeri Sandlerin luona, keskustelimme m.m. jotenkin laajasti Moskovan neuvotteluista ja Venäjän Suomelle tyrkyttämistä takuista.

Aluksi esitin Suomen ulkoministerin puolesta kiitokset Sandlerille Ruotsin hallituksen Lontoossa tekevästä demarchesta, jonka johdosta sanoin Suomen hallituksen olevan erittäin tyytyväisen.

Kysyin, onko se seikka, että Neuvosto-Venäjä on vetänyt meidät vasten tahtomme puheena olevien neuvottelujen piiriin, vaikuttanut täällä Ruotsissa huonosti Suomen ja Ruotsin yhteistyöhön nähden ja erityisesti onko se "pelästyttänyt" täällä joitakin piirejä?

Sandler vastasi, että asia on tietenkin hyvin ikävä ja että se hänen tietääkseen todella on "pelästyttänyt" joitakin piirejä, mutta ne ovat pääasiallisesti samoja, jotka muutenkin pelkäävät. Hän sanoi tahovansa rohkaista "pelkääviä" ja luki sitten minulle puheestaan, jonka hän seuraavana päivänä (s.o.eilen) tulisi pitämään Stockassa, seuraavan tätä koskevan koh-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

dan: "Mutta varovaisuuden politiikka on jotakin aivan toista kuin arkuuden (räddhågens) politiikka, joka luopuu Ruotsin intressien vaalimisesta ja turvaamisesta siinä väärässä luulossa, että se muka ei joudu mihinkään vaaraan, joka vain tekee itsensä pieneksi ja pysyy hii- ren hiljaa (molstilla) nurkassaan. Passiviteetin vaara voi osottautua yhtä suureksi ja sen vastuu ei vähemmän kohtalokkaaksi kuin mitä aktiivinen valmistautumispolitiikka tietää."

Keskustelun kuluessa Sandler uudelleen korosti sitä, että Moskovan neuvottelujen ja kaiken mitä siellä tapahtuneekin, ei hänen mielestään pidä vaikuttaa Ruotsin ja Suomen välisiin suhteisiin eikä maidenme väliseen yhteistoimintaan eikä pohjoismaiseen puolueettomuuspolitiikkaan. Suomi on selvästi ilmoittanut ei haluavansa tyrkytettyjä takuita sekä tahtovansa pysyä erillään suurvaltojen politiikasta. "Me pienet valtiot emme voi sille mitään - sanoi hän - jos suuret vallat meidän selkämme takana sopivat meitä koskevista takuista, vaikka me niitä vastaan protesteeraamme."

Sandler jatkoi, että Englannin ja Ranskan menettely, kun ne ovat ryhtyneet Neuvosto-Venäjän kanssa keskustelemaan puheena olevista garancioista - vieläpä sen jälkeen, vaikka ovat useamman kerran antaneet vakuutuksia Suomen lähettiläille, on vaikuttanut ikävästi Ruotsissa ja vähentänyt täällä sympatioja länsivaltoja kohtaan. Sandler sanoi koskettelevansa tätäkin asiaa puheessaan

ja luki minulle seuraavan kohdan käsikirjoituksestaan:
"Länsivallat saavat ymmärtää, että luottamus niiden kun-
nioitukseen pienten maiden riippumattomuuteen nähden saisi
kolauksen ("en knäck"), joka ei korjandu pitkiin aikoi-
hin, jos ne omaksuisivat sellaisen menettelyn rauhan-
rintaman rakentamisessa."

Sandler esiintyi koko ajan varmasti eikä mikään
osottanut, että hän olisi pienimmässäkään määrässä muut-
tanut kantaansa. Sama käy ilmi hänen yllämainitusta pu-
heestaan, josta tämämpäiväiset lehdet sisältävät selon-
teon.

Ministeri:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 2

ASIA:

Tukholmassa olevan lähetystön raportti n:o 9.

Ministeri Paasikivi

14/9 1939

Min./Pst.

SUOMEN LÄHETYSTÖ.

Tukholmassa, syyskuun 14 päivänä 1939.

N:o 2960.

ULKOASIAINMINISTERIO	
21 23 Pal	39.
17/9-39	
5	C2

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohessa lähettää raporttinsa N:o 9 "Toimenpiteitä Ruotsissa sodan alussa".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

J. Paasikivi

Ulkoasiainministeri E. E r k k o,

Helsinki.

TUKHOLMA

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 9.

Tukholma ssa 14 p:nä syys- kuuta 19 39.

21 27 Pal 39.

18/9-39

Asia: Toimenpiteitä Ruotsissa
sodan alussa.

5 C2

Ruotsissa edellytetään yleisesti, sekä ulkodepartementissa että, mikäli voi havaita, yleisön keskuudessa, sodan tulevan pitkäaikaiseksi. Tosin kuulee virallisten piirien ulkopuolella sellaisenkin mielipiteen, että Puolan kukistuttua rauha olisi mahdollinen, koska varsinkin Ranska tuskin on valmis lähtemään veriseen suursotaan asian vuoksi, joka ei koske sen elinetsuja. Yleisesti kuitenkin katsotaan, ettei Englanti eikä senvuoksi myöskään Ranska voi peräytyä eivätkä ne tule sitä tekemään, koska varsinkin Englanti muuten kahtottaisi sille kuuluvan suurvalta-aseman.

Kuulee myös sanottavan, että Saksassa ehkäpä läheisessä tulevaisuudessa tvtymättömyys taloudellisen puutteen johdosta aiheuttaa suuria vaikeuksia ja että tämä voi johtaa sodan tavalla tai toisella päättymiseen. Tämän tapainen asiain arvostelu on lähellä täällä Ruotsissa, jossa liberalisten aatteiden vallitessa vuosikymmenien aikana taloudellisille seikoille ja näkökohdille on pantu niin suuri paino. Missä määrässä Saksan kansa Hitlerin ja kansallissosialismin vaikutuksesta katselee asioita toiselta

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kannalta ja on valmis puutetta kärsimään, en osaa sanoa.

Kriisitoimenpiteet Ruotsissa suunnitellaan näin ollen silmällä pitäen sitä mahdollisuutta, että sota voi kestää vuosikausia. Sotilaallisessa suhteessa on, panemalla voimaan "vahvistettu puolustusvalmeus" ("förstärkt försvarsberedskap"), kutsuttu aseisiin yhteensä n. 100,000 miestä, josta 30,000 kuuluu nostoväkeen (landstorm). Ensi sijassa on ollut kysymys rannikkojen puolustamisesta. Sotilaalliset toimenpiteet ovat herättäneet jonkun verran arvostelua, mikä tuli ilmi toissa päivänä ylimääräisillä valtiopäivillä lähetekeskustelussa. Varsinkin katsottiin nostoväen aseisiin kutsumisen olleen vähemmän tarpeellisen. Puolustusministeri Sköld ilmoitikin noin 10,000 miestä nostoväkeä jo päästetyn pois palveluksesta ja tarkoituksena olevan lähitulevaisuudessa päästää loputkin nostoväkeä kotiin.

Pääasiallisen huomion alaisena ovat toimenpiteet väestön taloudellisen toimeentulon turvaamiseksi. Jo vuodesta 1928 alkaen on toiminut "Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap", jonka puheenjohtajana ensimmäiset kymmenen vuotta oli kenraaliluutnantti Åkerman, ja viimeisen vuoden maaherra Levinson. Tämän komissionin toimintaa on viime aikoina arvosteltu. Entinen puheenjohtaja kenraali Åkerman sanoi minulle jo toista vuotta sitten pääsyyinä asioiden hitaaseen edistymiseen olevan Ruotsin virastojen vanhastaan tunnetun byrokritismin, mutta varsinkin sen, että sodan vaaraa ei ole Ruotsissa, joka on elänyt 130 vuotta

rauhassa, otettu vakavalta kannalta. Esimerkkinä mainittakoon, että kun v. 1937 oli kysymys polttoöljyjen varastoimisesta, silloinen kauppaministeri (nykyinen puolustusministeri) Sköld kehotti ohjeissaan asianomaisia "olemaan kiinnittämättä kovin suurta merkitystä sotilaallisiin näkökohtiin". Komission toimesta ryhdyttiin kuitenkin m.m. varastoimaan eräitä tuontitavaroita, joita varten on myönnetty yhteensä noin 300 milj. kr. Varastoimisen on toimittanut erityinen "Statens reservförrädsnämnd", ja ilmoituksen mukaan käsittävät varastot suuren joukon erilaisia tavaroita, niiden joukossa kemikaliota ja apteekkitavaroita. Ulkopuolella tämän lautakunnan toiminnan on bensinin varastoiminen, josta säädettiin erityinen laki, samaan suuntaan kuin meillä viime keväänä annettu. Se ei näy kuitenkaan suuresti auttaneen, sillä kaikkein äänekkäimmät valitukset kohdistuvat juuri bensiiniin, joka nyttemmin on pantu jotenkin ankaran säännöstelyn alaiseksi. Bensiniä sanotaan riittävän näin rajoitettuun kulutukseen noin kolmeksi kuukaudeksi.

Nyttemmin on taloudellisten asioiden hoitoa varten asetettu, - samalla kun edellämainittu rikskommissionen jatkaa toimintaansa entistä rajoitetummassa mitassa - seuraavat kahdeksan lautakuntaa: 1) Handelslicensnämnden, 2) Prisövervakningsnämnden, 3) Livsmedelsnämnden, 4) Motorbränslenämnden, 5) Råvarunämnden, 6) Sjöfartsnämnden, 7) Krigsförsäkringsnämnden sekä 8) Vednämnden. Lautakuntien toiminnan laatu käy ilmi niiden nimistä. Lähetystö on ministeriölle lähettänyt lautakuntien ohjesäännöt sekä muita tietoja niistä.

Tämän lisäksi toimii edelleen yllämainittu "Statens reservförrådsnämnd".

Muutamissa ohjesäännöissä määrätään lautakunta työskentelemään yhteistoiminnassa valtakunnankomissionin (rikskommission) kanssa, ja hallitus on kehottanut valtakunnankomissionin puheenjohtajaa pitämään lautakuntien puheenjohtajien kanssa yhteisiä kokouksia, joissa neuvotellaan toiminnan yhdenmukaistamisesta.

Kansan huoltoon nähden Ruotsi on esim. Suomeen verrattuna sikäli paremmassa asemassa, että maa on omavarainen, paitsi viljaan ja eläimistä saatuihin elintarpeisiin, myös sokeriin nähden, koska sokerin tuotanto, joka hyvin menestyy Skånen ja muun Etelä-Ruotsin edullisessa ilmastossa, riittää tyydyttämään oman kansan tarpeet - sokerin tuonti on ollut aivan vähäinen. Tähän tulee lisäksi metallien tuotanto sekä vahva ja monipuolinen teollisuus. Huomattava myös on, että Ruotsin valtiopankin kultavarasto ja ulkomaan valuutat ovat - asukaslukuun verrattuna - enemmän kuin kaksi kertaa niin suuret kuin meidän valtiopankkimme.

300 milj. kruunun varastot eivät kokonaismäärältään edusta ^{enemmän} kuin mitä viime vuosina on noin kahtena kuukautena tuontitavaroita kulutettu. Mutta mikäli, kuten on ilmoitettu, varastoiminen kohdistuu pienempiin, ^{mutta/} välttämättömiin tavaroihin, (kemikaliioihin y.m.s.) joita Ruotsissa ei valmisteta, voi sen vaikutus olla merkityksellinen.

Suurin vaikeus aiheutuu Ruotsissakin nykyään bensiinin puutteesta. Bensiinilasteja ilmoitetaan kuitenkin olevan

tulossa. Polttoöljyn puutteen johdosta on kysymys puuhiili-
kaasun käyttämisestä moottorien polttoaineena tullut päivä-
järjestykseen ja siihen näkyy asetettavan suuria toiveita.

Ministeri:

J. M. Laakso

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C2

ASIA: _____

Tukholmassa oleva kahetyttö raportti n:o 10

v. a. Asiantuntija Kumelin

21/10 1999

Mijn/Post.

SUOMEN LÄHETYSTÖ.

Tukholmassa, lokakuun 21 päivänä 1939.

N:o 3339.

L. A. M. S. S. S.		
27/25 Sal. 39.		
22/10-37		L. A. M. S. S. S.
ASIA	OSASTO	ASIA
	2	C2

Herra Ulkoasiainministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohessa lähettää tänään päivätyn raporttinsa "Sotamarsalkka Göring Saksan suhteista Suomeen" (N:o 10).

Esitän Teille, Herra Ulkoasiainministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutuksen.

A. Nummela

V.a. Asiainhoitaja.

Herra Ulkoasiainministeri Eljas Erkkö,

Helsinki.

T U K H O L M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

Tukholma ssa 21 p:nä loka- kuuta 1939.

ULKOASIAINMINISTERIÖN		
27/10-39		
27/10-39	27/25	Sal.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C2	

Asia: Sotamarsalkka Göring Saksan
suhteista Suomeen.

Tahdon täten täydentää eilispäivän salasähkettäni

N:o 74 seuraavalla:

Kreivi Eric von Rosen, jonka kanssa ennen olen ollut tieteellisissä suhteissa, soitti aamulla minulle eilen ilmoittaen haluavansa kertoa Saksan-matkastaan, jolta hän juuri oli palannut. Kreivi von Rosen, joka, kuten tunnettua v. 1918 lahjoitti ensimmäisen lentokoneen Suomelle, on viime vuosina ollut verrattain nazimielinen, mutta Saksan-Venäjäpaktin solmimisen jälkeen täysin luopunut kaikista nazisympatioistaan. Hän on m.m. perheensä ja palveluskuntansa läsnäollessa, linnansa pihalla, juhlallisesti roviolla polttanut kaikki hakaristilippunsa.

v.Rosen oli nyt ollut kaksi päivää Berliinissä, jolloin hän yhteensä kuuden ja puolen tunnin aikana oli keskustellut entisen lankonsa, sotamarsalkka Göringin kanssa varsinkin Suomen asioista. v.Rosen huomautti ensin alustavasti Göringin olevan täysin keskiaikaisen ritarivasallityyppin, niin äärimmäisen lojaalinen päällikköään kohtaan,

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

että hän ainakin toistaiseksi on seurannut tämän käskyjä ja aatteita myöskin kun nämä eivät käy yhteen hänen omien mielipiteittensä kanssa. Göringissä on 95 % lojaalisuutta ja 5 % vakaumusta. Jos syystä tai toisesta Göring tulisi herra Hitlerin seuraajaksi ja edellinen olisi tälle jättänyt testamentin, jota Göring ei kaikissa kohdin hyväksyisi, oli v. Rosen vakuutettu, että Göring ainakin alussa lojaalisuudestaan tulisi seuraamaan sitä.

Göring oli nytkin v. Rosenille aluksi täysin puolustanut Hitlerin politiikkaa, myöskin kysymyksen ollen Saksan-Venäjästä yhteistyöstä, huomauttaen, että der Führer tietää paremmin kuin kaikki muut, mitä hän tekee Saksan hyväksi. Mutta. Kun Göring oli tästä puhunut yli tunnin, tapahtui yhtäkkiä tauko Göringin puolelta; hän oli tullut kalpeaksi ja melkein purskahtanut itkuun, sanoen: "Ei, nyt minä en enää voi; minähän täällä istun puolustamassa kommunisteja ja tämä menee vakaumustani vastaan."

Keskustelu siirtyi sitten Pohjoismaiden kysymyksiin, jolloin Göring taas oli tullut täysin päättäväiseksi, huomauttaen, että Saksalla ei ole mitään intressiä Suomeen nähden, Suomeen, jonka itsenäisyyden Saksa oli perustanut. (v. Rosen oli tähän huomauttanut, että Saksa ainoastaan oli auttanut Suomea itsenäisyyteen ja että Suomi itse olisi suorittanut lopputyönkin, vaikka Saksan sotilaallinen interventio tietysti joudutti ratkaisua. Tähän Göring vaan oli vastannut: Suomi saa yksinomaan kiittää Saksaa itsenäisyy-

destään.) Göringin mielestä oli Suomi viimeisinä vuosina harjoittanut suorastaan epäystävällistä politiikkaa Saksea vastaan; Göring sanoi tietävänsä mitä Suomen vasemmistolehdet ovat Saksasta kirjoittaneet.

Huomatessaan, että sillä kertaa oli mahdotonta puhua Suomen asioista, v. Rosen päätti jatkaa keskustelua vasta seuraavana päivänä, jolloin Göring oli ollut paremmalla tuulella ja enemmän taipuvainen puhumaan Pohjoismaista. v. Rosen oli silloin laajalti esittänyt Suomen asiaa, johon Göring ensin ei ollut ollenkaan reagoinut, mutta v. Rosenin painostettua, että kaikki Pohjoismaat, kaikki Pohjoismaiden kansat suhtautuvat samalla tavalla Suomeen, oli Göring tullut hieman epäröiväksi ja silloin sanonut: ainoa, mitä minä voisin suositella, on että Suomi esiintyy ehdottoman lujana Venäjän vaatimuksiin nähden, sillä päättäväisyys on ainoa, mikä voi vaikuttaa Staliniin. v. Rosenin huomautettua, että Venäjällä luultavasti tulee olemaan aika pitkälle meneviä vaatimuksia, oli Göring heti vastannut: Ainakin jos Venäjä esittää joitakin vaatimuksia Länsi-Suomeen nähden, pitäisi Suomen ehdottomasti nämä torjua. v. Rosenin kysytyä, eikö Göring sitten voisi vaikuttaa Führeriin, oli tämä jyrkästi kieltäytynyt, mutta juuri ennen v. Rosenin lähtöä kuitenkin viitannut siihen, että jos tilanne Suomessa vaikeutuisi, hän palaisi asiaan. v. Rosen oli vakuutettu, että Göring samana päivänä puhuisi keskustelusta Führerille, mutta oli melkein yhtä vakuutettu siitä, että tämä keskus-

telu nykytilanteessa ei paljoa merkitsisi, mutta arveli v. Rosen kuitenkin, että Göringin kautta oli joitakin toiveita intervenoida, jos tilanne vaikeutuisi. v. Rosen sanoi kernaasti auttavansa, mikäli hän voisi ja salli minun kääntyä hänen puoleensa milloin tahansa. (v. Rosen asuu puolentoista tunnin junamatkan päässä Tukholmasta).

v. Rosen muuten kertoi todenneensa melko huomattavan opposition Saksassa, vaikka tällä toistaiseksi ei ole vaikutusvaltaa. Hän sanoi laajalti keskustelleensa Berliinin poliittisen korkeakoulun rehtorin, professori Haushoferin kanssa, joka suuresti valitti Saksan suhtautumista Pohjoismaihin. v. Rosen väitti tällä olevan jossain määrin kosketusta ja vaikutusta Göringiin.

Kysyin v. Rosenilta, sainko ilmoittaa kaikki ylläolevan hallitukselleni, johon hän täysin suostui, sanoen kertoneensa sen vartavasten tässä tarkoituksessa.

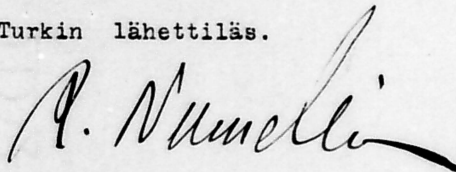
Seuraavan hän lisäsi minulle henkilökohtaisesti ja luottamuksellisesti, jonka johdosta pyydän, että tietoa käsiteltäisiin erittäin salaisena: v. Rosen oli myöskin tiedustellut Saksan suhtautumista Ruotsiin ja saanut Göringiltä sen käsityksen, että Ruotsi kuuluu Saksan intressipiiriin. v. Rosenin kysyttyä, tarkoittiko Göring tällä, että Saksa voisi esittää samanlaisia vaatimuksia Ruotsille kuin Venäjä ehkä on esittänyt Suomelle, oli Göring heti kieltänyt. Ruotsi on toisessa asemassa; Saksa tuskin tulee sallimaan mitään uhkaa Venäjän taholta Ruotsia vastaan.

Göring oli myöskin v.Rosenille huomauttanut, että Saksa odotti jotakin aktiivista rauhanalotetta Tukholman kokouksesta. Tämä olisi voinut muuttaa Saksan suhtautumisen Pohjoismaihin ja varsinkin Suomeen. Mitään ei haluta Saksassa niin paljon kuin rauhaa, sanoi v.Rosen.

x x x

Turkin tšekäläinen lähettiläs kävi eilen puheillani, huomauttaen silloin, että hänen käsityksensä mukaan Turkin-Länsivaltujen sopimuksen johdosta Suomenkin tilanne oli parantunut. Saman vahvisti minulle äskettäin luonani käynyt Norjan lähettiläs, joka on diplomaattikunnan doyen, kertoen, että tšekäläisessä diplomaattikunnassa oltiin yleisesti samaa mieltä kuin Turkin lähettiläs.

V.a.Asiainhoitaja:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 2

ASIA: _____

Tukholmassa olevan lähetystön raportti n:o 11.

v. a. Asiamies Kumpulainen

25/10 1939

Min/Pot.

SUOMEN LÄHETYSTÖ.

Tukholmassa, lokakuun 25 päivänä 1939.

N:o 3394.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 20/25 Pal D. 1939.		
27/10-39	5	LEPL
UTAMA	OSASTO	ASIA
5	CZ	

Herra Ulkoasiainministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohella lähettää raporttinsa "Mieliala Ruotsissa" (N:o 11).

Esitän Teille, Herra Ulkoasiainministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutuksen.

A. Numellin

V.a. Asiainhoitaja.

Herra Ulkoasiainministeri E. Er k k o,

H e l s i n k i.

T U K H O L M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Tukholma ssa 25 p:nä loka-kuuta 1939.

Asia: Mieliala Ruotsissa.

20/25	Sal	10.10.39
27/10-39	ASIA	ASIA
5	CZ	

Olen sen viikon aikana, jolloin olen toiminut täällä, koettanut päästä perille Ruotsin mielialasta meitä kohtaan. Yleensä voidaan tietysti todeta, että kaikkialla, riippumatta puolueesta, vallitsee sangen suomiystävällinen mieliala. Mutta missä suhteessa tämä on niin voimakas, että se kehittyisi aktiiviseksi avuksi, jos Suomi joutuisi sotaan, on vielä vaikeata varmuudella sanoa. Mieliala muuttuu päivästä päivään positiiviseen suuntaan.

Koetan seuraavassa tehdä jonkunlaisen synteesin siitä, mitä näinä päivinä olen eri tahoilta kuullut. Kunin-gas ja kruununprinssi kuuluvat olevan sitä mieltä, että ruotsalainen apu Suomelle olisi aivan välttämätön. Hallituksessa, jossa ulkoministerin kanta on aivan selvä, kuuluu puolustusministeri Sköld kehittyvän samaan aktiiviseen suuntaan. Sitä vastoin pääministeri on jyrkästi sillä kannalla, että Ruotsin on, joka tapauksessa, pysyttävä täysin puolueettomana. Armeija on varmasti aktiivisen avun linjalla, myöskin laivaston keskuudessa kuuluu mieliala nyttemmin olevan hyvinkin määrätietoosella kannalla.

JAKELUOHJE:

Tavallinen, ei lehdille.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Mitä sitten puolueihin tulee, on oikeisto, jolla kuten tunnettua, ei kuitenkaan ole niin suurta sanavaltaa, varmasti aktiivisen avustuksen puolella, samoinkuin osa Folkpartietia ja osa sosialisteja. Sitävastoin voidaan varmasti todeta, että Bondeförbundet suhtautuu ainakin kylmästi kysymykseen. Täällä se käsitys kuitenkin tulee voimakkaammaksi, joka näkee Venäjän uhkavaatimuksessa Suomeen nähden myöskin uhan Ruotsille. Sillä, jos Venäjä todellakin provosoisi sodan Suomea vastaan, s.o. esittämällä sellaisia vaatimuksia Länsi-Suomeen nähden, joihin Suomi ei millään voi suostua, on tämä merkki siitä, että Neuvosto-Venäjä ei tähtää ainoastaan Suomeen, mutta myöskin Ruotsiin ja ehkä Norjaankin (Pohjois-Norjaan).

Kuten sanottu, tämä aktiivinen kanta kehittyy vähitellen mutta varmasti päivästä päivään. Olin viime sunnuntaina kosketuksessa erinäisten tiedemiesten kanssa, jotka väittivät tietävänsä, että niin kutsuttu intellektuaalinen mailma on, aivan riippumatta puolueesta, täysin aktiivisen kannanoton puolella. Tämä kuuluu myöskin olevan ylioppilaiden kanta varsinkin Upsalassa ja Tukholmassa ja ehkä Göteborgissakin, jossa viimeksimainitussa paikassa eräs tunnettu professori, joka oli vapaussodassamme mukana, tekee paljon ja hyvää työtä.

Minulla on ollut pitkiä keskusteluja erään johtavan talousmiehen, ent. hallituksen jäsenen kanssa. Hän on sitä mieltä, että vaikkakin pääministeri ja hallituksen enemmistö olisi aktiivista puuttamista vastaan, tulee mieliala

täällä, jos Suomi todellakin joutuisi sotaan, kasvamaan niin voimakkaaksi, että tämä mieliala, riippumatta pääministerin kannasta, tulee vaatimaan aktiivista avunantoa Suomelle, taikka siten että, jos sittenkin hallituksen onnistuisi ylläpitämään puolueettomuuttaan, vapaaehtoinen osallistuminen tulee olemaan niin voimakas, että seuraus vie samaan tulokseen.

Luonnollisesti ruotsalaisella mielialalla on myöskin maantieteelliset rajoituksensa. Yleensä voidaan todeta, että mieliala Itä-Ruotsissa on paljon enemmän kiinnostunut Suomen kysymykseen (myöskin siis Norrlannissa) kuin lännessä ja etelässä (paitsi Göteborgin seudulla). Sanomalehtien suhtautumisesta lähettää maisteri Hjelt eri tiedoituksen.

Minun asiani ei ole puhua Norjasta, tahdon vaan todeta, että eräs minun tuttavani, jolla on hyvin hyvät suhteet Norjaan, sanoi Norjassa tämän kuun aikana tapahtuneen huomattavan virranmuutoksen. Pohjois-Norjassa on mieliala siksi voimakas, että jos Suomi joutuisi sotaan, ainakin vapaaehtoinen osallistuminen tulisi olemaan sangen huomattava.

x x x

Mikäli olen voinut todeta, ainakin diplomaattikunnassa arvellaan, että Suomen asema Rooseveltin demarchien ja Turkin paktin jälkeen on parantunut. Toiselta puolen pelätään, että jos länsirintamalla todellekin tulee suursota, Venäjä käyttää tätä hyväkseen lisätäkseen vaatimuksiaan Suomeen nähden. Kaikkiällä huomaa kunnioitusta Suomen määrätie-

toisen kannan johdosta. Eräs tšekäläinen läntisen suurvallan lähettiläs totesi minulle, että Suomen luja kanta sekä luja Pohjoismaiden yhteys voi pydähdyttää Venäjän etenemisen. Jos tässä onnistutaan, on Pohjoismaiden valtioryhmä huomattava valtatekijä Itämeressä, sanoi hän.

V.a. Asiainhoitaja:

R. Mäkelä

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 2

ASIA: _____

Tukholmassa olevan lähetystön raportti n:o 12.

Ministeri Kumelius

31/10 1939

Min. / Pol.

SUOMEN LÄHETYSTÖ.

Tukholmassa, lokakuun 31 päivänä 1939.

N:o 3504.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
32/26 Sal. 39.		
2/11-39		
YHÄ	OSASTO	ASIA
5	Q	

Herra Ulkoasiainministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohessa lähettää raporttinsa "Suomalais-venäläisiä neuvotteluja koskevia keskusteluja" (N:o 12).

Esitän Teille, Herra Ulkoasiainministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutuksen.

R. Munnell

V.a. Asiainhoitaja.

Herra Ulkoasiainministeri Eljas Erkko,

Helsinki.

TUKHOLMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

Tukholma ssa 31 p:nä loka-kuuta 19 39.

32/26 Hel 39.

Asia: Suomalais-venäläisiä neuvot-
teluja koskevia keskusteluja.

2/11-39		
5	CR	

Käydessäni tänään Ruotsin ulkodepartementin poliittisen osaston päällikön puheilla, näytti tämä luottamuksellisesti minulle raportin, jonka ulkodepartementti samana päivänä oli saanut eräältä amerikalaiselta Neuvostoliiton erikoistuntijalta, jonka tiedot, herra Söderblomin mukaan, useimmiten ovat pitäneet paikkansa. Mainittu amerikalainen oli nyt tiedoittanut varmasti uskovansa, ettei Neuvostoliitto olisi halukas ryhtymään sotaan Suomea vastaan, vaan että se päinvastoin koettaisi pysyä ainakin puolineutraalina ja että Stalinin ehdotuksissa varmasti on tinkimisen varaa, sekä että se seikka, että Suomi on onnistunut pitämään kysymyksen Venäjän ehdoista ja Suomen vastaehdoista ainakin ulospäin aivan salaisena, antaisi Venäjälle suuremman mahdollisuuden peräytyä aikaisemmasta ja ehkä myöhemmästäkin ohjelmasta. Ulkodepartementissa ollaan vakuutettuja siitä, että Yhdysvaltain presidentin demarche'it ovat suuresti hillinneet Venäjän vaatimuksia.

Ruotsalaisella taholla, jolla pitäisi olla ainakin jotain kosketusta tšekäläisen Neuvostoliiton lähetystön kans-

JAKELUOHJE:

Tavallinen. Ei lehdille.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

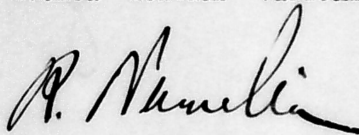
sa, olen kuullut otaksuttavan, että rouva Kollontayn äskettäin tapahtuneen Moskovan-matkan tarkoituksena on ollut selonteko Ruotsin ja yleensä Pohjoismaiden mielialasta Suomeen nähden, ja että hän olisi alleviivannut miten määrätietoisesti täällä seurataan Suomen tapahtumia sekä reagoidaan niitten johdosta. Jos lähteeni ovat oikeassa, olisi rouva Kollontay koettanut varoittaa Venäjän viranomaisia ryhtymästä sotaan Suomea ja Ruotsia vastaan.

Luonani on lähetystössä näinä päivinä käynyt varsinkin useita Balkanin maiden lähettiläitä koettamassa "lypsää" mitä Venäjän vaatimukset ja Suomen vastaehdotukset oikeastaan sisältävät. Olen melko hyvällä omallatunnolla voinut lyhyesti vastata, etten tietenkään voi niistä asioista keskustella. Suurvaltojen lähettiläistä ei kukaan ole koettanut kosketellakaan asiaa; Belgian lähettiläs päinvastoin lausui kunnioittavansa sitä tapaa, jolla asiaa on Suomesta käsin hoidettu, nimittäin ettei neuvotteluista ole vuotanut yhtään mitään julkisuuteen. Tämä oli lähettilään mielestä mallikelpoista. (Tänään on ensimmäisen keran Aftonbladetissa ja Nya Dagligt Allehandassa tarkempia arveluja siitä, mihin neuvottelut tähtäävät.) Sitäpaitsi on täällä, kuten varmasti muuallakin, herättänyt hyvin paljon positiivista huomiota se tapa, jolla mobilisatio ja evakuointi on järjestetty.

Ulkodepartementissa suhtauduttiin tänään huomattavasti rauhallisemmin maailman poliittisiin tapahtumiin. Herra Söderblom sanoi departementtinsa saaneen tänään tietoja

Berliinistä, jotka viittasivat siihen, ettei ainakaan Saksan taholta aivan lähitulevaisuudessa ryhdyttäisi suurhyökkäyksiin. Olen myöskin muualta, välittömästi Saksan taholta, kuullut, että Saksan upseeristo, varsinkin kenraalien johto, olisi sellaista suurhyökkäystä vastaan, jonka johdosta kerrotaan syntyneen ainakin pienempää kannausta Führerin ja upseeriston välillä. Jos länsirintaman suurhyökkäyksestä ei nyt lähiaikoina mitään tulisi, olisi tämä tietenkin meille suureksi hyödyksi. Niin kauan kuin oikeata sotaa ei ole, kävisi kai Venäjän hyökkäys Suomea kohtaan vaikeammaksi.

V.a. Asiainhoitaja:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 2

ASIA: _____

Tukholmassa olevan lähetystön raportti n:o 13.

v. a. Asiantuntija Kumelin

2/11 1939

Min./Pol.

SUOMEN LÄHETYSTÖ.

Tukholmassa, marraskuun 2 päivänä 1939.

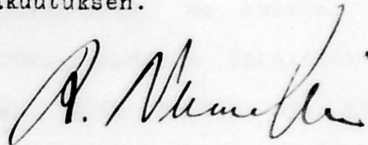
N:o 3532.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
33 / 26 Tal. 1939.
7/10-39
5 C2

Herra Ulkoasiainministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohessa lähettää raporttinsa "Ruotsin mieliala" (N:o 13).

Esitän Teille, Herra Ulkoasiainministeri, erinomaisten kunniotukseni vakuutuksen.

V. a. Asiainhoitaja.

Herra Ulkoasiainministeri Eljas Erkkö,

Helsinki.

TUKHOLMA

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 13.

Tukholma ssa 2 p:nä marras- kuuta 1939.

Asia: Ruotsin mieliala.

TUKHOLMA		TERIC
33/26 Val D - 39		
4/11-39		
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C2	

Kuten jo edellisissä raporteissa olen maininnut, kehittyä täällä Suomi-ystävällinen mieliala päivästä päivään. Jos Neuvostoliiton etumarssi Baltian maissa jo oli memento Ruotsille, ainakin Gotlantiin nähden, on Molotovin puhe vaikuttanut siihen, että mieliala huomattavassa määrin on käynyt niin sanoakseni aktiivisemmaksi. Se seikka, että Molotov selvästi puhui laivastotukikohdasta Paldiskia vastapäätä, viittaa mihin Venäjä tähtää. Että Venäjä nyt ei ole esittänyt pitemmälle meneviä vaatimuksia Ahvenanmaahan nähden, katsotaan pelkäksi taktiikaksi ja, kuten Stockholms-Tidningen sanoo, kokeeksi saada kiila Suomen ja Ruotsin välille. Täällä ollaan kuitenkin selvillä, että jos Venäjällä olisi tukikohtia molemmilla puolilla Suomenlahtea, seuraisi hyvin pian vaatimuksia Ahvenanmaahan nähden j.n.e. Olen myöskin koettanut keskusteluissa ruotsalaisten kanssa varovaisesti mutta selvästi alleviivata tätä momenttia.

Toiselta puolelta ei pidä salata, että n.s. epä-määräinen ruotsalainen mielipide, joka mihin hintaan hyvänsä tahtoo säilyttää Ruotsin puolueettomuuden, on kiinnittänyt

JAKELUOHJE:

Tavallinen, ei lehdille.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustukseen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

huomiensa Molotovin sanoihin, ettei Venäjällä ole vaatimuksia Ruotsiin ja Norjaan nähden. Ja tähän tulee vielä se seikka, että, mikäli kerrotaan, painostettaneen "neutraalisten" taholta, että jos Suomi joutuisi sotaan, Ruotsin täytyisi mobilisoida siksi perusteellisesti, ettei vapaaehtoisiaakaan joukkoja saisi poistua maasta.

Olen viime päivinä ollut kosketuksessa myöskin Bondeförbundetin kuuluvien henkilöiden kanssa. Epäilemättä suhtautuu johto nyt Suomi-ystävällisemmin kuin vielä pari viikkoa sitten, mutta kaikesta päättäen on ainakin suuri joukko maaseudulla, varsinkin etelä ja länsi Ruotsissa, verrattain vähän kiinnostunut Suomen kysymyksestä. Ehkä täälläkin tapahtuu vähitellen jonkunlainen virrankäännös; rohkenen kuitenkin olla skeptillinen siinä suhteessa.

Eräs huomattavassa asemassa oleva ruotsalainen liikemies sanoi minulle, että joskaan Moskovan neuvotteluista nyt ei tule mitään, on Molotov tehnyt palveluksen Suomen-Ruotsin aktiiviselle yhteistyölle ja kiirehtinyt ruotsalaisista herätystä. Ja Kalastajasaarentoa koskevalla puheella on ollut sama merkitys ainakin pohjois ^{x)}Norjassa.

Molotovin puhe on myöskin kiirehtinyt Ruotsin hyväntekeväisyysaktiviteettia. Kuten varovaisesti puhelimitse olen saattanut Herra Ulkoasiainministerin tietoon, järjestetään täällä sekä Norden-yhdistyksen puolesta (Överståhållaren Nothinin johdolla) että Ruotsalais-Suomalaisen yhdistyk-

x) En voi tässä olla mainitsematta, että Norjan tšekäläinen lähettiläs Wollebaek, diplomaattikunnan vanhin, on minua kohtaan osoittanut enemmän kuin tavallista kohteliaisuutta.

sen puolesta (Kenraali Linderin johdolla) huomattava avustustoiminta Suomen hyväksi.)

(On luultava, että tähän liittyy myöskin eri puolueiden edustajia. Herra Nothin toivoo myöskin, että Nordenin alote saisi aikaan samanlaisen toimenpiteen Tanskassa, Norjassa ja Islannissa. Lähetystö on tietenkin suhtautunut kiitollisuudella näihin yrityksiin, huomauttamalla kuitenkin, ettei lähetystön nimi missään yhteydessä saa esiintyä.

Belgian täkäläinen lähettiläs kävi tänään puheillani huomauttaen, että diplomaattien keskuudessa on kyllä pantu merkille, että kun Suomi mallikelpoisesti on pitänyt kaikki neuvottelut salassa, on Venäjä vahingoittanut tilannetta etukäteen puhumalla vaatimuksistaan. Suomen asia on tällä tavalla yhä enemmän voittanut maailman sympatioja. Belgian lähettiläs mainitsi tästä puhuneensa Englannin ja Ranskan lähettiläiden kanssa, jotka juuri olivat alleviivanneet tätä näkökohtaa.

V.a. Asiainhoitaja:

R. Manner

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 2

ASIA: _____

Tukholmassa olevan lähetystön raportti nr. 14.

v.a. Asiasihotaja Niemelin

8/11 1939

Min/pd.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Tukholmassa, marraskuun 8 päivänä 1939.

N:o 3605.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
37/26 Tel. B. 1939.		
9/11-39	119	Liit.
KYTIMÄ	OSASTO	ASIA
5	@2	

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohessa lähettää raporttinsa "Käsityksiä nykytilanteesta" (n:o 14).

Esitän Teille, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutuksen.

A. Nummela

V.a.Asiainhoitaja.

Herra Eljas Erkkö,
Suomen Ulkoasiainministeri,

Helsinki.

TUKHOIMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

Tukholma ssa 8 p:nä marras- kuuta 19 39. 34/26 Pal D. D. 39.

Asia: Käsityksiä nykytilanteesta.

9/11 - 39	Mo	Litt.
OSASTO	OSASTO	ASIA
5	C2	

Käydessäni eilen lähetystöneuvos Soravuon kanssa Madame Kollontayn marraskuun 7 p:n vastaanotolla, rupesi Madame, tervehdittyämme häntä, puhumaan kanssani, sanoen ranskaksi sanasta sanaan näin: "Toivon että teidän maanne asia pian järjestyy, olen vakuutettu siitä, että jos suhtaudutte rauhallisesti tilanteeseen, tulee kaikki järjestyseen". En vastannut tähän mitään, ja keskustelumme siirtyi Norjaan, jo siitä syystä, että Norjan lähettiläs oli aivan lähellä. Totesimme, että olimme tavanneet toisemme monta vuotta sitten Osllossa ollessani siellä suomalais-norjalaisen rajakommissionin jäsenenä. Huolimatta rouva Kollontayn emännän-velvollisuuksista - saliin tuli yhtämittaa uusia vieraita, jotka tahtoivat terventiä häntä - jatkoi hän keskusteluumme, lisäten miltei kuiskaten: "Voin teille kertoa, että vartavasten kävin Moskovassa puhumassa teidän ja pohjoismaiden asian puolesta, sillä tunnen pohjoismaiden olot ja tiedättehän, että olen teidän maanne hyvä ystävä (Vous savez que je suis un grand ami de votre pays). Kiitin lyhyesti tästä, lisäten otaksuvamme, että puolueettomuuttamme kunnioitetaan. Poistuessamme Neu-

JAKELUOHJE:

Tavallinen, ei lehdille.....

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

vostoliiton lähetystöstä lausui Madame Kollontay vielä toivonuksen saada nähdä lähetystömme luonaan, "kun asia hie-
man on selvinnyt".

Madame Kollontayn lausunnossa ei tietenkään tarvitse lukea mitään muuta kuin pelkkiä kohteliaisuuksia, mutta hänen viittauksensa siihen, että hän oli käynyt Moskovassa puhumassa asiamme hyväksi on kuitenkin merkille pantava. Jos tämä pitää paikkansa, oli siis otaksumani raportissani n:o 12 oikea. Mitenkä asiamme järjestyisi, siitä hän ei tietenkään puhunut mitään. Koska hän kuitenkin niin laajalti puhui kanssani, eräät ruotsalaiset, jotka seisoivat samassa salissa, huomauttivat puoleksi leikillään tämän merkitsevän yhtä paljon kuin positiivinen kommunikaa.

x x x

Tahdon tässä yhteydessä mainita Belgian tšekäläisen lähettilään, prinsesi de Croÿn, eilen käyneen puheillani. Tämä ei ollut tavallinen vastavierailu käyntini johdosta hänen luonaan - joka on tapahtunut aikaisemmin -, vaan sanoi lähettiläs tahtovansa informoida minua Belgian kuninkaan ja Alankomaiden kuningattaren Haagissa suunnittele-
masta rauhanalotteesta (vasta tänä aamuna lehdissä on tieto siitä). Lähettiläs sanoi tahtovansa puhua tästä, koska hän tiesi Suomen kysymyksen varmasti helpottuvan, jos voitaisiin keskustella rauhanalotteesta. Lähettiläs oli aika optimistinen, viittasi siihen, että molemmilla suureneilla

varmasti oli ollut tunnustelija sekä Saksassa että Länsivalloissa ennen aloitteen tekemistä. -

Täällä kuitenkin suhtaudutaan hyvin skeptillisesti uuteen alotteeseen. Jos kohta tilanne on aivan toisenlainen kuin 1914 - ei missään ole taisteluhalua eikä offensiivimielialaa, sodan ollessa enemmän diplomaattisen ja kauppapoliittisen painostuskeinon - , ei uskota rauhan nyky-mahdollisuuksiin. Arvellaan, että syy Hollannin ja Belgian alotteeseen on näiden maiden ja varsinkin Alankomaiden sängen uhattu asema. Mutta Haagin aloite voisi ainakin viivyttää mahdollisesti suunniteltua hyökkäystä länsirintamalla. Olen kahdelta eri taholta kuullut lausuttavan, että Belgian-Hollannin taholta olisi koetettu antaa Saksan ymmärtää, että sen ulkopoliittinen tilanne varmasti helpottuisi, jos Saksassa tapahtuisi ulkoministerinvaihto.

Ranskan lähettiläs Maugras sanoi arvelevansa, että Neuvostoliitto nyt - kuten jo lehdissä on ollut viittauksia - suuntaisi päähuomiensa Balkanille, jonka johdosta Suomen asema ehkä parantuisi. Samalla lähettiläs sanoi olevansa vakuutettu siitä, että Italian puolueeton asema ainakin nyt oli varma ja ettei Göringin tai toisten johtavien saksalaisten matka Italiaan voisi muuttaa Italian kantaa, mutta että päinvastoin oli luultavaa Italian tavalla tai toisella menevän yhä enemmän Länsivaltojen kanssa. Mitä muuten Balkaniin tulee, huomautti lähettiläs, että siellä selvästi on todettavissa kaksi eri pyrkimystä blo-

kin aikaansaamiseksi, toiselta puolen Ankaran-Bukarestin
pyrkimykset, toiselta Rooman, ainakin edellinen Länsival-
tojen hyväksymä, mutta molemmat tarkoittaen rauhan säilyt-
tämistä Balkanilla.

V.a.Asiainhoitaja:

A. Mankinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2

ASIA: _____

Tukholmassa olevan lähetystön rap. 15.

v.a. Asiantuntija Namelin.

28/11 1939.

Min./Pot.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Tukholmassa, marraskuun 23 päivänä 1939.

N:o 3753.

36	26	he.	39
24/4	39		
RUUNA	OSASTO	ASIA	
	5	C2	

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohessa lähettää raporttinsa "Yleistilanteesta" (n:o 15).

Esitän Teille, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutuksen.

R. Nurmi

Herra Eljas Erkkö,
Suomen Ulkoasiainministeri,

Helsinki.

T U K H O L M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 15.

Tukholma ssa 23 p:nä marras- kuuta 19³⁹.

26 26 he. 39
24/11/39
5 CR

Asia: Yleistilanteesta.

Joskaan Tukholman-lähetystön asiana ei ole kirjoit-
taa Saksan oloista, katsomalla olevan paikallaan ilmoittaa seuraa-
vaa:

Tapasin tänään erään ruotsalaisen suurliikemiehen, jo-
ka aamulla oli saapunut Saksasta. Hän kertoi tilanteen siellä
parin viimeisen viikon aikana paljon muuttuneen. Vastustus kas-
vaa päivästä päivään, nykyään kuulee verrattain avoimesti ar-
vosteluja Führeristä; äärimmäisellä vasemmistolla on jälleen
vapaammat kädet. Elintarvetilanne on kuukauden aikana paljon
huonontunut, myöskin rintamalla, s.o. ensimmäisillä linjoilla
olevat miehistöt ja upseerit saavat verrattain runsaat annok-
set, mutta tilanne muuttuu pian näiden takana. Kuvaavaa Suur-
Saksan sisäpoliittisille oloille on, ettei kuuleman mukaan en-
tisessä Tsekkoslovakiassa eikä Itävallassakaan ole uskallettu
vähentää elintarveannoksia samassa määrin kuin muualla Saksas-
sa. Olen toisesta lähteestä kuullut - mutta kerron sen suurel-
la varauksella -, että Tsekkoslovakiassa olisi nyt vangittu ai-
nakin 50.000 henkilöä.

x x x

JAKELUOHJE:

Tavallinen, ei lehdille.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

Ranskan tšekäläinen lähettiläs (Maugras) kävi eilen lähetystössä. Pitkästä keskustelustamme mainittakoon seuraavaa:

Merkille pantavaa on, ettei lähettiläs katsonut rauhanportin olevan aivan kiinnilyödyn. Niin kauan kuin suurhyökkäystä ei ole tapahtunut, on mahdollisuuksia pelastaa rauha, mutta jos verinen taistelu kerran on alkanut, käy rauhanteko paljon vaikeammaksi. Jos kohta lähettiläs oli vakuutettu siitä, että länsivallat joka tapauksessa ajan pitkään voittaisivat, sain sen käsityksen, ettei hän toivonut Saksan täydellistä murtumista, mikä avaisi kaikki sulut Venäjän kommunismille. (Tahtoisin omasta puolestani lisätä: juuri tämä seikka, joka viime aikoina on vilkastunut Saksan enemmän tai vähemmän kommunistisen propagandan kautta m.m. Ranskassa, voisi ehkä helpottaa uuden rauhanalotteen tekemistä puolueettomien taholta). Lähettiläs ei uskonut pitkään sotaan -, mutta tämä usko voi ainoastaan perustua hartaaseen toiveeseen.

Muuten oli myöskin merkille pantavaa, mitenkä ennakkoluulottomasti lähettiläs puhui Saksasta, ainoastaan kysymyksen ollessa Saksan ulkoasiainministeristä ääni katkeoitui, mutta sen sotamarsalkalle lähettiläs antoi suoran tunnustuksen, sanoen kuulleensa, että suhteet viime mainitun ja valtionpäämiehen välillä taas olivat luottamuksellisemat, mikä mutatis mutandis merkitsisi, että ulkoministerin asema olisi hieman heikontunut.

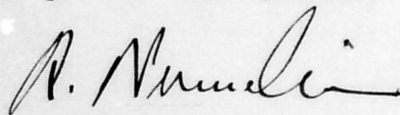
Suomesta puhuessamme vahvisti lähettiläs, kuten niin moni muu ulko-maan edustaja, minkä suurenmoisen vaikutuksen Suomen luja kanta oli tehnyt, ja arveli, että jos suurhyökkäyksestä länsirintamalla ei mitään tulisi, Suomi voisi nyt suhtautua rauhallisemmin Neuvostoliittoon, sillä Venäjä tulisi varmasti jälleen aloittamaan neuvottelut kuten Turkin-Neuvostoliiton neuvottelujen esimerkki osoitti.

Ministeri Sandler kertoi muuten Madame Kollontayn useamman kerran käyneen hänen luonaan vakuuttamassa, että hän Moskovassa oli varoittanut Venäjää "käymästä käsiksi Suomeen" - siis samaan suuntaan, josta aikaisemmin olen raportoinut.

x x x

Täällä yleisesti lasketaan, että jos länsirintamalla ei ainakaan noin kahden viikon sisällä mitään tapahtu - ja merkit viittaavat siihen suuntaan - ei sattuisi mitään ennen kevättä. Yleensä arvellaan, Englannista saatujen tietojen perusteella, että Saksan uusi sotateknillinen "yllätys" juuri on n.s. magneettinen miina, josta ainakin Tukholman lehdet viime päivinä ovat puhuneet.

V.a.Asiainhoitaja:

(R.Numelin)

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C2

ASIA: _____

Tulohalussa olevan lähetyksen rap. n:o 16.

Va. Asiamiehittäjä Neuvolin.

29/11 1939.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Tukholmassa, marraskuun 29 päivänä 1939.

N:o 3822.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
40/27 Sal. D. 19 39		
1/12.39 Me	LINT.	
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
	D. C. 2	

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohessa lähettää raporttinsa "Mieliala kypsyy Ruotsissa" (n:o 16).

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

A. Nummili

Herra Eljas Erkkö,
Suomen Ulkoasiainministeri,
Helsinki.

TUKHOLMA

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 16.

Tukholma ssa 29 p:nä marras- kuuta 19 39.

Asia: Mieliala kypsyy Ruotsissa.

No 40/27/aev 39		
1/12-39		
TYÖMÄ	OSASTO	ASIA
	C2	

Viimeiset tapahtumat Suomen ja Neuvostoliiton suhteissa ovat huomattavasti vaikuttaneet Ruotsin mielialaan Suomeen nähden n.s. aktiivisissa merkeissä. Olen niinä viikkoina, jolloin olen toiminut täällä, todennut suuremman virrankänteen varsinkin vasemmiston leireissä.

Täydellä varmuudella ei tietenkään voi mitään vielä sanoa; täytyy olla aivan konkreettinen tilanne, ennenkuin Ruotsin reagoimisesta varmasti tiedetään, mutta näyttää siltä kuin Ruotsi ei ainakaan ajan pitkään voisi jäädä konfliktin ulkopuolelle. Joka tapauksessa, jos Venäjä hyökkää Suomeen, Ruotsi vastaa täydellä mobilisatiolla. Ruotsin lääkärit ovat jo saaneet määräyksen missä heidän on oltava jos mobilisatio toimeenpannaan. Jos kohta täällä ei ainakaan virallisissa piireissä vielä tahdota uskoa, että viimeisetkään tapahtumat - Venäjän nootit, rajaloukkaukset - olisivat muuta kuin aktivoitu osa hermosodassa, on kuitenkin Venäjän viime päivien taktiikka muodostunut vestigia terrentiksi suurille kansanosille.

Ajateltaakoon suur-ruotsalaisesta mentaliteetista mitä

JAKELUOHJE:

Tavallinen, ei lehdille.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tahansa, tässä yhteydessä on meillä siitä puhdasta hyötyä, suur-ruotsalaisuus, joka ainakin väittää tuntevansa, mihin Ruotsin pohjoismainen asema velvoittaa, ja joka tietää, että Ruotsin ja Norjan vuoro voi tulla sen jälkeen kuin Suomi mahdollisesti on poissa pelistä, ja joka ymmärtää, että jos Venäjä, vastoin kaikkea luuloa, saisi Pohjanlahden, se yhtä hyvin voi vaatia tukikoh-
 taan länsirannikolla, kuin se nyt vaatii tukikoh-
 taan Suomenlahden pohjoisrannikolla. Siitä syystä, niin ajattelee suur-ruotsalainen (puolueista riippumatta), olisi edullisempaa lähettää muutamia divisiooneja Suomeen kuin taistella omalla maaperällä; muuten Ruotsin pian täytyisi luopua saavuttamastaan asemasta Pohjolan johtavana valtiona.

Varsinkin nuorison keskuudessa on mieliala viime aikoina aika paljon kypsynyt. Myöskin länsi ja etelä Ruotsissa mieliala on viime aikoina muuttunut. Lundista kuulin, että yleisesikunnan upseerit kaikessa hiljaisuudessa antavat opetusta sotatekniikassa Lundin ylioppilaille.

Näinä päivinä tulee luultavasti Ruotsin lehtiin ruotsalainen julistus vapaaehtoiseen aktiiviseen osanottoon Suomeen.

Avustustoiminta laajenee päivästä päivään. Arvelaan, että niiden nuorempien piirien joukossa, jotka tuntuvasti ovat rahallisesti avustaneet Suomea, tulee olemaan sympatia myöskin aktiivisen avun antoon.

Mutta toiselta puolen on myöskin todettava pääministerin jatkavan puolueettomuuspolitiikkaansa. Tosin herra Hansson kuuluu olevan täydellisen liikekannalleanon kannalla, mutta varmuudella kerrotaan, että hän ja hänen läheisimmät puoluetoverinsa koettavat aikaansaada jotain maastapoistumisen kieltoa, jos Suomi joutuu sotaan, jotta Ruotsi siis voisi noudattaa apsoluuttista neutraliteettia. Kuitenkin arvellaan, että vastustus tällaista kieltoa vastaan tulee olemaan niin voimakas, ettei sitä aikaansaada.

X X X

Diplomaattikunnassa mieliala Suomeen nähden on erittäin ystävällinen. Kävin eilen ministeri Sandlerin tavallisella tiistaipäivän vastaanotolla, enemmän tavatakseni kollegojani (koska muutenkin saan tilaisuuden keskustella ministeri Sandlerin kanssa). Ministeri Sandlerin odotushuoneessa tapasin Englannin, Sveitsin, Jugoslavian ja Etelä-Afrikan lähettiläät. Ensinmainittu sanoi, puhuessamme sunnuntaipäivän rajaloukkauksesta, ettei mitään selitystä olisi tarvittukaan Suomen taholta, sillä länsivallat ja kaikki puolueettomat maat tiesivät, että tämä oli täydellinen venäläinen provokatio, koska Suomi loistavasti on hoitanut asiansa syksyllä. Ministeri Sandlerin luota tuli Amerikan lähettiläs, joka kaikkien läsnäollessa myöskin kiitti Suomen lujaa kantaa. Mainitta-

koon pienenä esimerkkinä myöskin ulkomaalaisten Suomiystävällisyydestä, että vaikkakin yllämainitut lähettiläät olivat saapuneet ulkodepartementtiin ennen minua, pyysivät he minua ensiksi käymään ministeri Sandlerin luona.

Kuten yllä viittasin, täällä ei vielääkään uskota siihen, että Venäjä ryhtyisi sotaan Suomea vastaan. Ministeri Sandler näkyy olevan, kuten yllämainitut lähettiläät, sitä mieltä, että Neuvostoliiton viime päivien uhka joko tarkoittaa Suomen demobilisation ehkäisemistä, jotta epänormaalin ja taloudellisesti rasittava tilanne jatkuisi, taikka koetta kompromisseihin menemiseen. Japanin sotilasasiamies kävi juuri eversti Falojärven puheilla huomauttaen, että uhkauksista huolimatta Venäjä tuskin ryhtyisi sotaan. Sveitsin lähettiläs arveli, että Venäjä sittenkin ajan pitkään voisi luopua uhkapoliitikastaan Suomeen nähden, kuten oli asianlaita Turkin kanssa. Mainittakoon tässä yhteydessä Jugoslavian lähettilään sanoneen tietävänsä, että Venäjä Turkkiin nähden oli vaatinut vapaat kädet Mustalla merellä ja Dardanellien sulkemista, jota Turkin onnistui vastustaa. (Turkin tilanne kuitenkin oli paljon helpompi kuin Suomen!) Venäjä koettaa nyt Saksan avulla päästä Balkanille Unkarin kautta, jota Italia kuitenkin lujasti vastustaa, niin lujasti, että konfliktin sattuessa, Italia ei enää voi pysyä puolineutraalisenakaan.

Ranskan lähettiläs kertoi eilen lähetystöneuvos Soravuolle tavanneensa ministeri Steinhardin, joka ranskalaiselle oli sanonut käsityksenään, että Suomella olisi Yhdysvalloista mahdollisuus saada laina, jos Suomi nyt sitä haluaisi.

V.a.Asiainhoitaja:

R. Nunnin